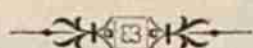
AUG. R.-CLAVEL
(ARC.)



VASILE ALECSANDRI



MIRCEŞTI



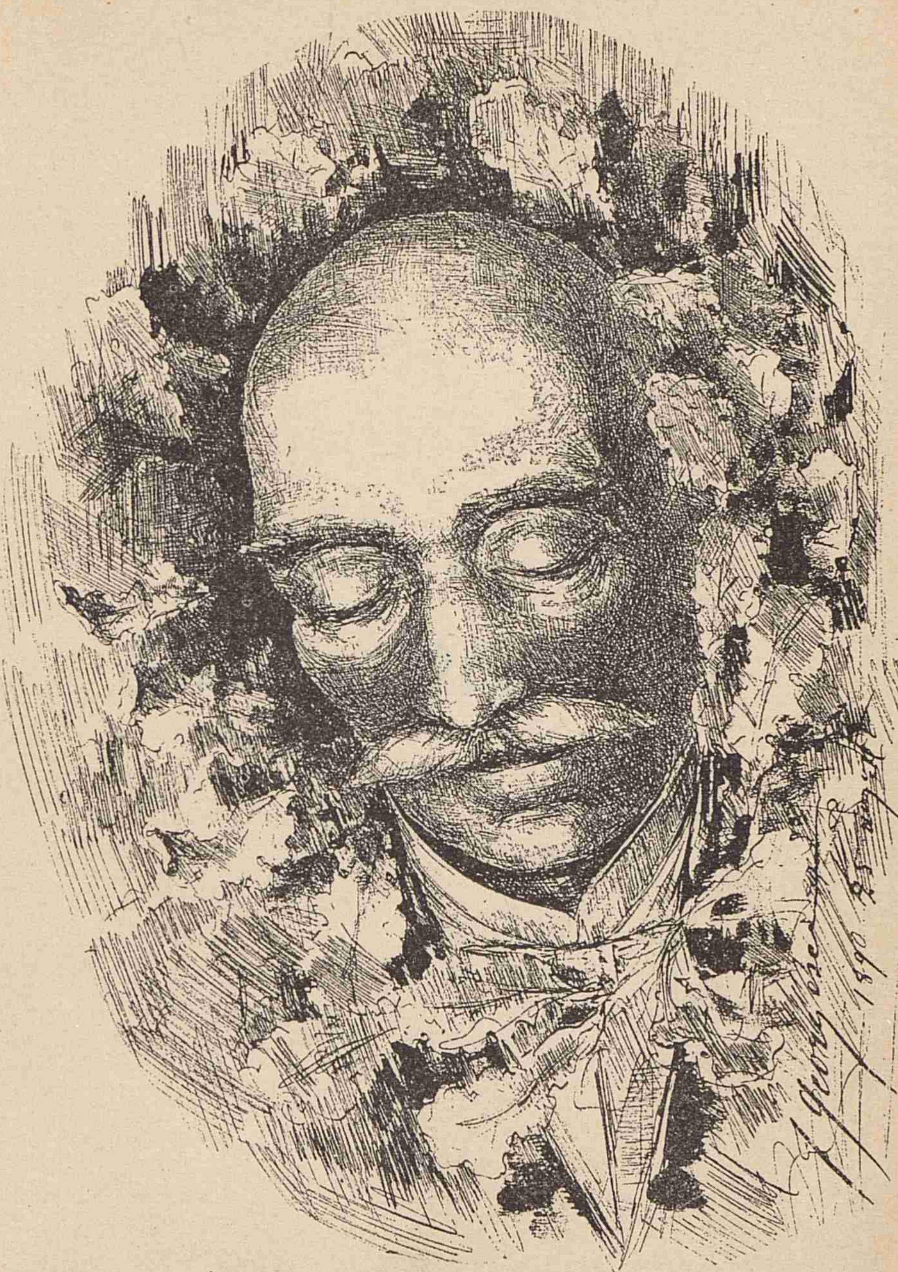
(SCHIŢE ŞI IMPRESIUNĬ)



BUCURESCI

EDITURA ḌIARULUI „L'INDÉPENDANCE ROUMAINE"

1890

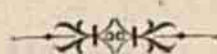


Fiilor meĭ

Emile și Alexandre



VASILE ALECSANDRI



MIRCEŞTĬ

Un doliŭ mare a lovit literele române.

Acela care era personificaţia cea maĭ inaltă a lor s'a stins.

In noaptea de 22 August, Alecsandri, bardul popular român, şi-a dat suflarea'ĭ din urmă în Moldova, la moşia sa Mirceştĭ, din ale căruĭ poziţiĭ şi orizonturĭ întinse îşĭ luase inspiraţiile'ĭ aşa de frumoase, aşa de delicate, aşa de patriotice şi atât de sublime.

Ştirea morţiĭ sale se rĕspîndise, în dimineaţa de 23 August, cu iuţeala fulgeruluĭ, în Bucureştĭ şi în toată ţara.

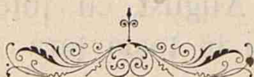
Deşi starea sănătăţiĭ barduluĭ de la Mirceştĭ făcea încă de mult să se prevadă o catastrofă, totuşĭ nimenĭ nu s'aştepta să se întâmple aşa de repede. Lumea nu se obişnuise încă cu ideia că o să moară poetul naţional

ale căruĭ versurĭ eraŭ, şi sunt, pe toate buzele şi care trăia, şi trăeşte, aşa de triumfător, în inima Românilor.

De aceia, vestea morţiĭ sale a fost ca un trăsnet pentru toată ţara.

Ziarul *L'Indépendance Roumaine* a alergat cel d'întîĭ dupe informaţiunĭ. Trista ştire a fost adeverită. Ziarul a apărut incadrat cu negru, ca să dovedească cât de mare parte lua la acest doliu naţional; direcţia m'a trimis, chiar în seara aceia, la Mirceştĭ, ca să aibe deslușirĭ despre momentele din urmă ale mareluĭ poet şi să fie ţinută în curentul a tot ce s'ar petrece până după înmormîntare.

Voiŭ nota aci impresiile ce am avut, în pelerinagiul meŭ la casa unde a murit poetul. Reproducându'le, întocmaĭ cum le-a publicat *L'Indépendance Roumaine*, voiŭ adăoga câte-va extracte din articolele publicate şi din discursurile funebre rostite asupra vieţiĭ şi opereĭ omuluĭ, patriotuluĭ şi poetuluĭ pe care'l plânge intreagă Românie.



I

Plecat, în seara de 23 August, din Bucureştĭ, am ajuns la 7 ore dimineaţa la Mirceştĭ, în Moldova, departe o oră de Roman. Din pricina furtunii care a ţinut toată noaptea, de la Albeştĭ în sus, şi din causa câtorva reparaţiĭ ce se faceaŭ pe linie, trenul a trebuit să meargă maĭ încet şi a sosit cu un ceas maĭ târziŭ.

Urîtă noapte, dimineaţă urîtă şi zi şi maĭ rea încă!

Când m'am coborît din vagon, la Mirceştĭ, am vĕzut pe d-niĭ D. Sturdza, fost ministru, prieten al rĕposatuluĭ; G. Duca, directorul general al drumurilor de fer, şi Bianu, bibliotecarul Academieĭ române.

Doĕ trăsurĭ aşteaptă; ne suim într'însele şi ne ducem la casa mortuluĭ, care nu'ĭ departe de gară.

Coborîm în vale, pe un drum cotiş, şi ne apropiem de cele d'întîĭ case ale satuluĭ. Casele învelite cu şovar saŭ cu şindrilă parcă

sunt îngropate subt copacĭ. Satul prezintă astfel aspectul uneĭ grădinĭ marĭ.

Trăsura apucă pe aleea croită printre verdeaţă şi florĭ care duce în faţa verandeĭ caseĭ unde marele poet a adormit pentru tot-d'a-una.

D. şi d-na G. Em. Bogdan, fiica adorată a reposatuluĭ, împreună cu d-na Alexandri, fac onorurile caseĭ, şi sunt ajutaţĭ, în împrejurarea această dureroasă, de o prietină a familieĭ, d-na Buicliu din Roman. Toţĭ aŭ ochiĭ plinĭ de lacrimĭ. Dupe câte-va sincere complimente de condoleanţă, fie-care se aşază pe scaunele ce se află pe verandă, şi vorbeşte, fireşte, despre rĕposatul.

Cu lacrimĭ în voce şi cu un avînt de adîncă dragoste fiască vorbeşte d-na Bogdan despre acela care a fost tatăl sĕŭ. L'a îngrijit şi a priveghiat, alăturĭ cu d-na Alexandri, şi inima eĭ este încă tot plină de dânsul. D-neĭ Bogdan îĭ place să exalte nespusa bunătatea a poetuluĭ care a avut atâtea calităţĭ morale şi intelectuale ; şi fie-care înpărtăşeşte sentimentele sale.

Aceĭ carĭ aŭ cunoscut pe Alexandri ştiŭ ce avea el ca perfect echilibru de spirit, ca veselie surprinzĕtoare şi maĭ cu seamă ca manierĭ plăcute. Primitor pentru orĭ-cine, amabil cu toţĭ, de o delicateţe nespusă, afară de asta plin de spirit în vorbă, Alexandri era

soare şi veselie pentru ceĭ care'l înconjuraŭ şi fermeca pe orĭ-cine s'apropia de dînsu.

Iată ce zice, în privinţa aceasta, confratele meŭ Ionescu-Gion, de la *Românul*, în prea frumosul articol pe care l'a consacrat ilustruluĭ rĕposat, în numĕrul de doliŭ al *Indépendance Roumaine*:

In 1883, la Principesa Cuza, în Paris, în strada Arcade, în locuinţa căria vedeaĭ întipărită durerea pe care n'o putea veseli bucuria, trăiaŭ ceĭ doĭ fiĭ răpiţĭ aşa de tragic iubirĭ nemărginite a Doamneĭ Elena.

Alexandri venise să petreacă chiar câte-va sĕptămânĭ în Paris. Tacîmul luĭ era pus în fie-care zi la masa Doamneĭ.

— Iubesc pe Vasilică din tot sufletul, ne spunea Doamna ; Prinţu, bărbatul meŭ, îl iubea ca pe un frate.

Acolo am vĕzut şi am cunoscut pe poet.

Era de 62 anĭ, însă vorbea tot aşa de frumos şi tot cu acel spirit pe care i l'aŭ admirat atât de mult prietiniĭ. Alexandri *trăia* tot ce spunea ; conversaţia, amintirile, anecdotele luĭ eraŭ istorie. După masă, se strângeaŭ toţĭ împrejurul poetuluĭ. Noĭ rugam pe D. Baligot de Baynes, secretarul Principeseĭ, ca să deschidă focul ; Dnia-sa se prefăcea că nu'şĭ maĭ aducea aminte bine cutare saŭ cutare amănunt privitor la misiunile cu cari fusese Alexandri însărcinat pe lângă Curtea luĭ Napoleon. Poetul începea deocamdată cu multă plăcere să ajute pe bĕtrînu'ĭ prietin să'şĭ aducă aminte ; pe urmă, întinerit şi el de amintirile acestea, începea să vorbească şi da curs liber verveĭ sale nesecate.

Era un farmec ; toţĭ eram încântaţĭ ; toţĭ sorbeaŭ

vorbele poetuluï. Cu cât era maï ascultat, cu atâta Alexandri simţia plăcerea dulce ca să facă şi maï mişcătoare peripeţiile luptelor patriotice ale părinţilor noştri. Foarte anevoe ne luam curajul ca să 'ï tăem vorba şi să'ï cerem vre'o lămurire.

— Vĕ dedeaţĭ D-voastră seama, scumpe maestre, îĭ ziceam de multe orĭ noĭ, D-v. toţĭ carĭ începuserăţĭ rîzênd regenerarea patrieĭ, vĕ dedeaţĭ seama cât vĕ era de mare sarcina, ce putere aveaŭ potrivniciĭ D-v., ce piedicĭ nenumĕrate şi marĭ vĕ steteaŭ în calea împlinireĭ visurilor vóstre? Descurajarea, oboseala, desnădejdea nu vĕ muiaŭ, nu vĕ stingeaŭ entusiazmul înflăcărat? Nu vĕ molipsiserăţĭ de la boeriĭ bĕtrînĭ, leneşĭ şi apaticĭ, căcĭ aşteptaŭ totul de la graţia luĭ Dumnezeŭ şi a Sultanuluĭ?

— Nu, tênĕrul meŭ prietin, rĕspundea Poetul; nu, nu pricipeam; pentru noĭ toţĭ lupta era viaţa, a scri, a vorbi, a lucra — a alerga de la Paris la Viena şi de la Viena la Constantinopole, pe când alţiĭ făceaŭ anticameră, sĕptĕmânĭ întregĭ, cu o răbdare de fakir, la lordul Palmerston în Londra, — era viaţa noastră; aşa înţelegeam noĭ fericirea. Nicĭ o dată n'am ştiut ce va să zică descurajarea: nu ştiam ce este osteneala. Tinerĭ, veselĭ, neobosiţĭ cum eram, eram sigurĭ că viitorul era al nostru. Cu câţĭ-va anĭ maĭ nainte de întîile lupte ale noastre, Victor Hugo spusese într'o odă luĭ Napoleon:

Sire, viitorul nu 'i al nimului;
Sire, viitorul este al lui Dumnezeŭ!.

In întrunirile noastre la Iaşĭ, în discuţiile aprinse carĭ se sfîrşaŭ numaĭ când se lumina de ziuă, protestam din toate puterile noastre de oamenĭ tinerĭ şi entusiaştĭ în potriva versurilor mareluĭ poet francez. «Nu, zicea Negri, cu vocea luĭ simpatică şi nespus de elocuenţă, nu 'ĭ adevĕrat; viitorul e al nostru, al tinerilor; noĭ avem speranţa, noĭ o să avem realitatea.»

Și cine a avut dreptate? Negri a avut, iar nu Victor Hugo.... Am trebuit însă să așteptăm, și încă multă vreme! Vaĭ! în luptă aŭ fost morțĭ, însă mureaŭ toțĭ fericițĭ, eraŭ sigurĭ de isbîndă. Desnădejdea nu ne-a mușcat nicĭ o-dată de inimă; nepăsarea, maĭ groaznică de cât disperarea, nu ne-a omorît nicĭ o-dată iluziile. Și să mĕ credețĭ că nu era lesne. Exilul, arestările cu grămada, asprimele scârboase ale poliției și a censureĭ domneștĭ, și, aceia ce ne făcea să tremurăm și maĭ mult de mânie și de turbare, privirile bănuitoare ale consulilor străinĭ, nu ne împuținaŭ de fel entusiasmul. Când plecam în exil, plecam cântând; când ni se poruncea în bătae de joc să ne ducem să trăim din cerul curat al munților în chilia câte-uneĭ monastirĭ, noĭ cântam; când ne aresta în casa unuĭ prieten, unde admiram maĭ mulțĭ *Meditațiunile* luĭ Lamartine, cântam. Pe atuncĭ, vedețĭ D-v., în țara noastră, ca și în Francia, totul se sfîrșea cu cântece..... Eram tinerĭ!

Când spunea Alexandri vorbele acestea, zîmbea dulce și privirea 'ĭ galeșe și limpede părea că se pierde cu fericire în trecutul acela atât de glorios, atât de departe și uitat din pricina chipuluĭ cum înțelegem noĭ azĭ viața.

Vasile Alexandri a fost, se poate zice, cântul aripat și fericirea omenească personificate. El a avut toate bucuriele, acelea pe carĭ le dă familia, inteligența și gloria literară, și, copil rĕsfățat al soarteĭ, în privința aceasta, a vĕzut aducându-i-se, în viața'ĭ, atâtea omagiĭ glorioase, pe carĭ alțiĭ le dobândesc așa de anevoe chiar dupe moarte numaĭ.

De multă vreme șovăia sănătatea luĭ Vasile Alexandri, însă numaĭ de un an îl atin-

sese boala care l'a răpit din mijlocul nostru.

In activitatea luĭ de spirit şi cu conştiinţa datoriilor sale, se lupta cu suferinţa şi sta în picioare şi ca poet şi ca diplomat.

Boala începuse însă să'l hărţuiască.

Nimenĭ însă nu'l lăsa să priceapă gravitatea boaleĭ sale. Era un fel de poruncă dată înprejurul poetuluĭ care iubea aşa de mult viaţa, lumina şi florile. Ideia morţiĭ, gândul că nu o să maĭ vadă pe aĭ sĕĭ şi că nu o să maĭ admire frumuseţile natureĭ nu'l speria, însă'ĭ căşuna o nelinişte sufletească pe care nu o ascundea.

Ceĭ maĭ marĭ doctorĭ din Paris îl sfătuiseră, în cele din urmă, să se întoarcă să trăiască în Moldova, în casa sa de la Mirceştĭ, în scumpu'ĭ cabinet de lucru, în mijlocul florilor, în frumoasa'ĭ luncă sădită cu ştejarĭ bĕtrânĭ.

Şi el voia să se întoarcă, însă datoria'ĭ de ministru plenipotenţiar al Românieĭ şi boala îl reţineaŭ în Francia. A trebuit ca fiica sa şi ginerele sĕŭ să se ducă în Paris ca să'l readucă în ţară. Când i-a vĕzut în Paris aşa de mare fericire a simţit, încât prinse puterĭ noĭ. Timp de opt zile se preumblă regulat prin oraş şi în pădurea Bolonieĭ, şi declara, vesel de tot, că venirea ficeĭ sale făcuse minunĭ.

In sfîrşit putu să se întoarcă în ţară, în locuinţa sa de la Mirceştĭ.

Casa aceasta era pentru dînsul ceva sfânt. Acum doĕ-zecĭ de anĭ Alexandri locuia în casa părintească.

Zidită cam în marginea satuluĭ casa e pe o coastă plantată cu arborĭ nalţĭ şi cu vie. In apropiere se afla cimitirul, alăturĭ de biserica pe care a nimicit'o un foc, acum câţĭ-va anĭ. Dascălul a construit, chiar cu mâinele luĭ, o alta de scândurĭ, foarte primitivă, însă unde orĭ-cine se roagă tot aşa de bine ca şi într'un monument frumos.

Intr'o zi îĭ veni luĭ Vasile Alexandri ideia să zidiască, într'un alt loc, în sat, la înfurcarea drumuluĭ principal, doĕ camere, una destul de mare şi una maĭ mică, ca să înfiinţeze acolo o şcoală. Când se isprăvi căsuţa, poetul o găsi pe gustul sĕŭ şi se aşeză într'însa.

Pe urmă adăogă o altă cameră şi apoĭ alta, cu cât i se mărea familia, şi tot adăogând, casa se lăţi, şi ajunse să aibă vre-o zece camere, cu dependenţe, şoproane, magaziĭ, însfîrşit tot confortabilul de la ţară.

Din veranda, vederea se întinde departe. Maĭ întîĭ se admiră grădina care este în faţă; sunt numaĭ buchete de florĭ, masivurĭ de cactus marĭ, brazĭ, merĭ, perĭ, prunĭ, cireşĭ, ş. a., carĭ daŭ roade minunate. Pe d'asupra grădineĭ privirea se pierde în frumoasa

perspectivă până la Miclăuşanĭ care se vede în depărtare la orizont.

Când intri în casă, aĭ, întîĭ, la dreapta, sala de biliard care dă într'o cameră de culcare şi în sufragerie. In fund, în capĕtul uneĭ galeriĭ care străbate în linie dreaptă toată casa, se află o a doa galerie, maĭ largă; aci este *corabia* care 'ĭ plăcea aşa de mult luĭ Alexandri. O poreclise *corabia*, fiind-că tavanul este din lemn, convex şi pe aci pe colea pătruns de apă, în vreme de ploae. Poetul ţinea mult la galeria aceasta unde veneaŭ nepoţeiĭ sĕĭ să se joace.

Sanctuarul poetuluĭ este în stânga a săleĭ; de când se aşezase în cele doĕ camere construite maĭ întîĭ Alexandri nu maĭ voise să le părăsească. In camera cea mare îşĭ avea cabinetul de lucru, în cea mică se culca. Acolo a primit el pe prietiniĭ sĕĭ, pe C. Negri, pe Ion Ghika, etc., pe musafirĭ ; acolo l'a putut vedea cineva în plina desvoltare a natureĭ sale aleasă, în scînteirea spirituluĭ sĕŭ; însfîrşit, tot aci, în camera aceasta spoită cu var, ca şi toată casa, în cabinetul acesta foarte simplu mobilat, fără tablourĭ nicĭ statuete scumpe, a scris Alexandri, pe biuroul sĕŭ de ştejar, capdoperele aşa de pline de avînturĭ poetice şi de inspiraţiĭ patriotice care aŭ făcut să i se dea, chiar în viaţă, gloriosul titlu de poet naţional al Românieĭ.

Tot acolo s'a şi stins bardul de la Mirceştĭ.

Moartea a fost crudă pentru poet. Ea ĭ-a lăsat spiritul limpede până în ceasul din urmă. Alecsandri a suferit mult înainte de a părăsi lumea aceasta.

Nevoind să se gândească la moarte, îşĭ făcea iluziĭ despre starea sa. Hrănea planurĭ pentru viitor, şi avea de gând să facă lucrurĭ frumoase îndată ce era să fie însănătoşit. Se simţea fericit în mijlocul familieĭ sale şi în cabinetu 'ĭ de lucru pe care'l adora.

— Ştiŭ, zicea el odată fiiceĭ sale, că în timpul boaleĭ nu mĕ voiŭ fi gândit nicĭ decum la politică, ci numaĭ la lumină, la florĭ şi la fructe.

Pe Alecsandri, îl mîhnea mult şi'l făcea să sufere rĕŭ un picior care i se umflase. Insă zicea că chiar dacă nu i se va vindeca piciorul, tot o să umble. Pentru aceia îşĭ poruncise o cârje la Iaşĭ. Şi glumea când se gândea că o să umble ast-fel.

Câte odată însă avea mişcărĭ de nerăbdare când vedea că boala nu'l slăbeşte.

— Bine, zise într'o zi, doctoriĭ m'aŭ asigurat că numaĭ la Mirceşti o să mĕ vindece! Mirceştĭ, şi iar Mirceştĭ! Eĭ bine! am venit în Mirceştĭ şi tot nu mĕ vindec!

Cu câte-va zile înainte de moarte, însărcinase pe fiica sa să telegrafieze din parte'ĭ M. S. Regineĭ şi să'I mulţumească pentru toate bunătăţile Sale către dînsul. Recomandase cu deosebire ca să se adaoge în tele-

gramă că spera să poată merge chiar el, peste puţină vreme, ca să exprime, din graiŭ, Suveraneĭ sentimentele sale de recunoştinţă.

Moartea nu l'a lăsat să se ţie de vorbă.

A venit agonia, şi în timp de 24 de ceasurĭ ea a strîns crud de gât şi-a făcut să horcăe pe acela care avea zîmbetul aşa de dulce şi a căruĭ voce era un cântec.

Corpul moribonduluĭ îşĭ pierduse rezistenţa şi căzuse aproape în inerţie. Numaĭ spiritul maĭ trăia, pe când sângele se grămădea înăuntru şi'l năbuşa.

Intr'o uşoară deşteptare de forţă, în seara de 22, poetul întrebă câte ceasurĭ era.

Era 8 ore.

Peste treĭ sferturĭ de ceas, Alecsandri avu un spasm, se ridică aproape bine în sus, deschise marĭ ochiĭ şi gura, închise ochiĭ iar, şi căzu cu capul pe perină.

Vasile Alecsandri murise !

Poetul, care se născuse în ziua de 21 Iulie 1821, în Bacăŭ, iar nu în Iaşĭ, cum s'a zis, murea tocmaĭ o lună după ce serbase, la 21 Iulie trecut, la Mirceştĭ, a 69-a aniversară a naştereĭ sale.

Coincidenţă ciudată:

Poetul a murit chiar în locul unde a lucrat aşa de mult. Patul pe care şi-a dat suflarea'ĭ din urmă se afla tocmaĭ în locul unde şedea biuroul în cabinetul de lucru şi care

fusese trecut de vr'o câte-va zile în o altă cameră.

Jalea a fost nespusă în casă, şi mâhnirea a fost şi maĭ mare în sat.

Şi lacrimile aŭ curs, toată noaptea aceia şi zilele următoare, în locuinţa poetuluĭ cum şi în casele ţĕranilor, fiind-că eĭ adoraŭ pe stăpînul lor.

Autopsia s'a făcut în ziua de 23 August, într'o cameră din dependinţele caseĭ, de către d-niĭ doctorĭ Văleanu şi Vasiliu din Roman. Atunci s'a dovedit că ilustrul poet murise din pricina unuĭ cancer la ficat şi la plămân.

In ziua când am sosit, nu se sfîrşise încă înbălsămarea.

Numaĭ cosciugul de plumb şi doĕ coroane foarte frumoase aŭ fost aduse prin îngrijirea d-luĭ D. Sturza, G. Duca şi Bianu.

In casă s'aŭ început a se face pregătirile pentru expunerea cosciuguluĭ în cabinetul de lucru.

In sat domneşte o tăcere de moarte, şi pretutindenĭ pare a pluti o întristare grea care creşte şi maĭ mult din pricina ploiĭ ce cade dintr'un cer cu totul posomorît.

Pe urmă vine noaptea, umedă, neagră şi plină de tînguirile vîntuluĭ.





II

Ah! ce urîtă deşteptare!

Ciocliĭ aŭ lucrat toată noaptea, aŭ cernit casa.

Impresia este din cele maĭ dureroase.

In mijlocul verdeţeĭ alăturĭ cu florile, pe stîlpiĭ cocheteĭ veranda, pe zidurile unde se vĕd icĭ şi colo pete albe, atîrnă negrele draperiĭ de doliŭ cu găitan alb.

Este ca un fel de notă discordantă care ar izbucni deodată în cursul uneĭ melodiĭ delicioasă.

Ş'apoĭ lucrătoriĭ morţiĭ aŭ nimicit aproape cordonul de florĭ care înconjură veranda. Tulpinele sunt desrădăcinate, şi florile staŭ înclinate spre pămênt ca de-ar plânge, şi ele, pe acel ce le iubea aşa de mult. Grădina şi florăriile aŭ fost golite de tot pentru ca să plătească un ultim tribut împrejurul cosciuguluĭ aceluia a căruĭ bucurie eraŭ. Numaĭ doĕ florĭ de trandafirĭ, frumos înflorite, maĭ staŭ pe tulpină în faţa cabinetuluĭ de lucru,

ele par că trimit încă poetuluĭ adormit omagiŭ strălucireĭ şi parfumuluĭ lor.

In casă, în sală şi în camerele din stînga, vezĭ numaĭ doliŭ.

Doctoriĭ aŭ isprăvit înbălsămarea şi aŭ procedat la punerea în cosciug.

Dupe rugăciunile obişnuite, cosciugul a fost pus, pe catafalc, în cabinetul de lucru transformat în *chapelle ardente*.

Poetul, căruia 'ĭ plăcea aşa de mult lumina, a intrat iar ast-fel, cu privirea stinsă, cu pleopele închise pentru tot-d'a-una, în camera aceasta iubită unde lumina de afară se amesteca, posomorîtă, cu acea palidă şi tristă a patru făcliĭ marĭ aprinse.

Acum Alecsandri se odihneşte subt oranist, într'un adevĕrat pat de florĭ, acoperit şi înconjurat cu coroane foarte frumoase pe carĭ le-a priimit altădată saŭ pe carĭ i le-aŭ trimis acum aceĭ care'l plâng.

Prin geamul cosciuguluĭ am privit, în vecĭnica'ĭ odihnă, obrazul mareluĭ poet dispărut.

Deşi boala ĭ-a slăbit faţa şi de şi moartea ĭ-a luat zîmbetul, Alecsandri însă pare că doarme. In fisionomia aceasta nemişcată nimic nu lasă să se vadă suferinţele fisice ale agonieĭ.

Dacă corpu'ĭ este ţeapăn, înprejurul luĭ este numaĭ viaţă şi poezie. Din când în când soarele trimite raze de aur să salute pe acel care a cântat frumuseţile natureĭ, pe

acel care era înamorat de lumină. Cosciugul şi treptele estradeĭ sunt acoperite cu coroane, printre carĭ e una prea frumoasă trimisă de Carmen Sylva, în mijlocul florilor.

La picioarele cosciuguluĭ, pe o perină de catifea roşie, d'asupra uneĭ coroane de aur şi de argint, sunt insigniile mareluĭ cordon al *Coroaneĭ Românieĭ*.

Alăturĭ, cu coroane de aur, de argint, de stejar, de laurĭ, şi florĭ, oferite poetuluĭ în cursul triumfurilor sale literare, alăturĭ cu mărturiile de admiraţiune înscrise pe panglicĭ scumpe de toate feţele şi de toate mărimile, vĕd azĭ patru coroane frumoase noĭ cu inscripţiile:

Academia Română, Clubul Tinerimeĭ, Societatea studenţilor universitarĭ din Bucureştĭ şi *Ministerul de Rezbel.*

Această coroană din urmă a fost adusă, chiar în dimineaţa zileĭ de 24 August, de d. căpitan de stat-major George Christodulo, delegat de ministerul de rezbel pentru a'l reprezenta la înmormêntarea poetuluĭ care a cântat vitejia armateĭ.

Coroana e de ştejar cu panglică roşie, şi poartă ca inscripţie: «*Ministerul de Resbel, armata recunoscĕtoare.*»

Afară de coroane sunt mulţime de telegrame de condoleanţe. Sosesc cu sutele din toate părţile şi din toate clasele societăţiĭ.

Citesc, pe lângă duioasa telegramă a M. S. Regineĭ, altele iscălite: principesa Elena Cuza,

Theodor Rosetti ; Menelas Ghermani ; I. C. Bratianu ; G. Cantacuzino, directorul general al teatrelor ; prefectul şi comitetul permanent al judeţuluĭ Bacău ; Societatea Funcţionarilor din Bucureştĭ, etc. etc.

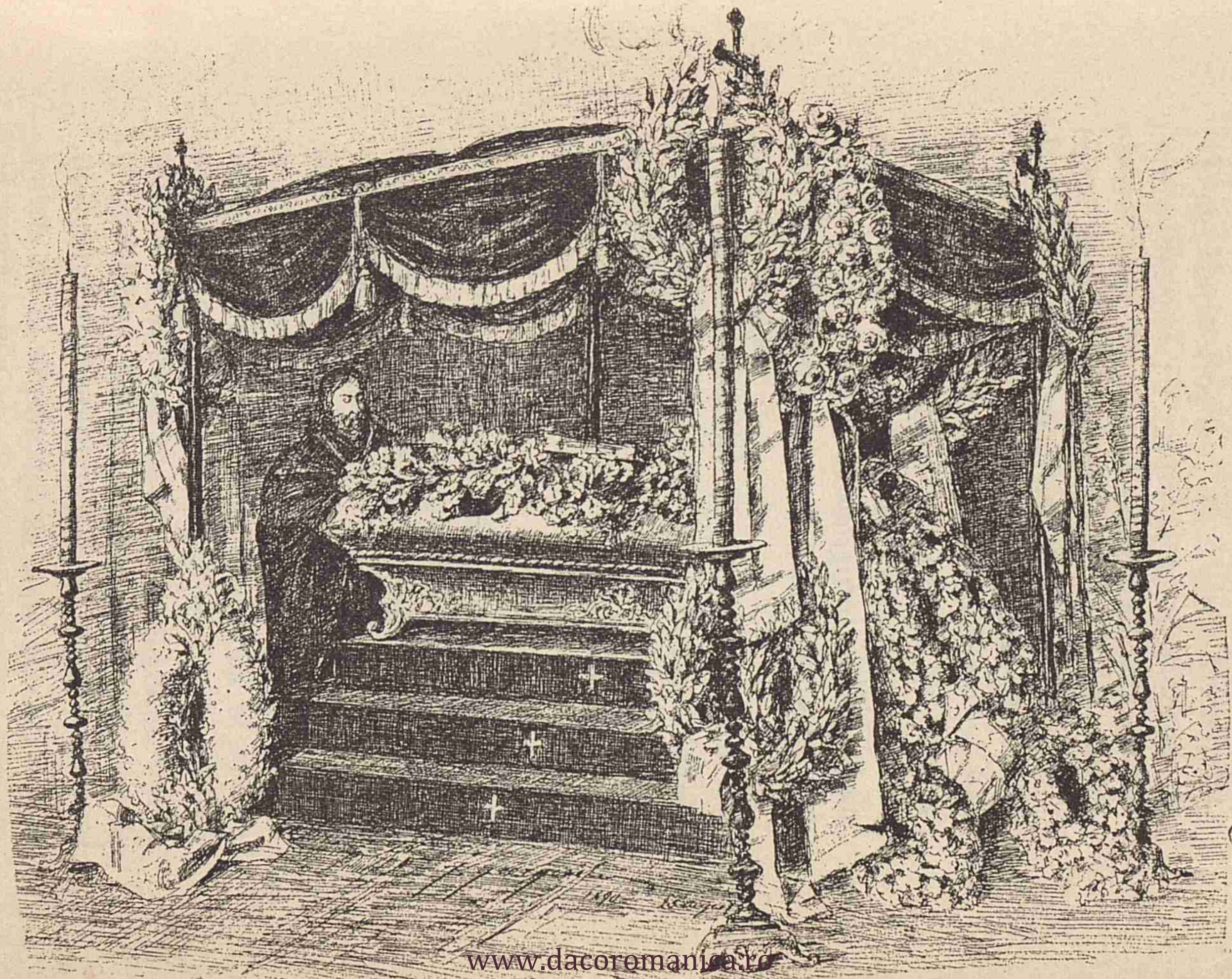
Las la o parte mulţime de alte telegrame din cele maĭ simpatice. Toate dovedesc marele loc ce ocupa Alecsandri în societate şi partea largă ce a luat la desvoltarea literatureĭ şi maĭ cu seamă a poezieĭ naţionale.

Sâmbătă a sosit în Mirceştĭ, d. I. Georgescu, eminementul nostru sculptor din Bucureştĭ.

Dnia-sa ne spune că oraşul Roman deja a luat iniţiativa de a ridica o statuă mareluĭ poet.

Artistul a alergat la Mirceştĭ ca să ia masca rĕposatuluĭ. Insă nu'şĭ poate împlini sarcina. Corpul a şi fost pus în cosciug. D. Georgescu nu'l poate vedea decât prin sticla cosciuguluĭ. Cu toate acestea sculptorul se va lua după o bună fotografie, precum a procedat la facerea frumoaseĭ statuă a luĭ Assaki.

D. Georgescu desenează uă foarte frumosă schiţă a catafalculuĭ. Nimic nu lipseşte : estrada, coroanele, oranistul, făcliile şi preotul care, în fund, la capul coşciuguluĭ citeşte rugăciunile morţilor.



D-na Maria Bogdan, fiica luĭ Alecsandri, care a desenat cu multă artă, cu stompa, un portret prea frumos al părinteluĭ sĕŭ, urmăreşte, aproape în genuchĭ şi cu ochiĭ umezĭ de lacrimĭ, lucrarea artistuluĭ.

Pe urmă d. Georgescu fixează pe o altă hârtie trăsurile mortuluĭ. Lucru nu i-a fost uşor, căcĭ corpul fiind înbălsămat în cosciug nu putea fi vĕzut decât într'o parte şi pe d'asupra, prin geamul cosciuguluĭ, după linia ochilor. Portretul pe care 'l dăm aci seamănă însă admirabil.

Nu este Alecsandri viŭ şi cel triumfător din portrete şi din busturĭ: este ființa liniştită, adormită pentru vecie, cu capul odihnit pe perinele aşezate delicat de mâinĭ pioase. In fisionomie se vede o umbră de seriozitate mare.

Am spus maĭ sus că pe Alecsandri nu'l speria de fel ideia morţiĭ. Era prea idealist şi prea filosof ca să se înspăĭmânte.

Spiritul sĕŭ era prea senin şi chiar el avea ştiinţă prea adîncă de lucrurile omeneştĭ pentru ca să se resvrătească împotriva fatalităţiĭ mareĭ legĭ naturale. Insă nu putea el să priceapă—şi o spunea rudelor şi prietinilor sĕĭ—că sângele şi carnea, nerviĭ şi inteligenţa, voinţa şi conştiinţa, inima şi spiritul carĭ fac pe adevĕratul om, omul folositor, omul mare, nu putea, zic, el să priceapă că toate acestea trebue să piară într'o zi, din întîmplare orĭ din fa-

talitate. El nu admitea trebuinţa brutală a uneĭ asemenea dispariţiunĭ, şi numaĭ din pricina asta se gândea la moarte cu un fel de durere. Să simţĭ că eştĭ cine-va şi să te gândeştĭ că mâine n'aĭ să maĭ fi nimic, este ceva care îţĭ dă orĭ-cum fiorĭ — dacă nu te revoltă — când vezĭ că trebue să morĭ.

Poate că din pricina gîndurilor acestora, care i-aŭ venit în ceasul din urmă, fruntea poetuluĭ este puţin întunecată.

D. Georgescu este un sculptor de mare talent şi un desenator de merit. Desemnurile sale, — maĭ cu seamă portretul — sunt surprinzĕtor de adevĕrate, şi sunt sigur că cu dibăcia cu care mânueşte dalta de sculptor, el va înzestra foarte curând ţara cu un noŭ cap d'operă, scoţênd dintr'un bolovan de granit orĭ de marmoră de Carrara, un Alecsandri plin de viaţă, de inspiraţie şi de idealitate.

După ce'şĭ termină schiţele, D. Georgescu îşĭ luă rĕmas bun de la stăpînii caseĭ.

Eŭ, m'am dus să vĕd bolta care'ĭ aproape isprăvită. Toate pregătirile sunt făcute şi ceremonia va fi mâine impunĕtoare, maĭ cu seamă dacă vremea, care făgădueşte să fie frumoasă, nu se va strica.

Până atuncĭ mĕ duc să mĕ plimb puţin prin sat şi maĭ cu seamă să vĕd *Lunca*, acea pădure iubită unde, subt frasinĭ şi subt stejarĭ, trebue să fi scris Alecsandri multe versurĭ din *Dumbrava roşie*.



III

Mi se pune numaĭ de cât la dispoziţie o trăsurică a notaruluĭ comuneĭ

Un ţĕran, cu plete inelate, ca toţiĭ ţĕraniĭ, mâna calul. Este un tip de adevĕrat ţĕran român, osos, vînos şi energic. A fost soldat şi a vĕzut capitala, şi din pricina asta simte bucurie nespusă ca să conducă pe un bucureştean.

Pornim. Calul, mic, nervos şi vioiŭ merge repede, pe un drum mărginit de o parte şi de alta cu garduri şi cu verdeaţă, până în fundul văiĭ.

După ce trecem peste o podişcă de lemne acoperită cu pămînt, lăsăm înapoia noastră pîrîiaşul care şerpueşte de-a lungul unuĭ şir de sălciĭ. Pe urmă mergem printre semĕnăturĭ pe şoseaua care duce la Miclăuşenĭ. Terenul se înalţă; însă ploia a încetat pentru un moment şi fiind-că pămîntul argilos usucă iute, nu prea sunt gropĭ cu noroĭ mare.

Ajungem la *Rescrucea drumuluĭ,* unde se încrucişază drumul de la Miclăuşenĭ cu acel de la Hălăuceştĭ. Ne oprim şi, după înălţimea aceia, privesc satul.

De unde, de la gară, nu puteam să văd de cât vîrfurile copacilor înalţĭ din Mirceştĭ, acum îl văd întreg, pe coama dealuluĭ. Satul are configuraţia unuĭ pătrat.

In margine, pe stînga, se vede, în jos de viĭ, adăpostită de pomĭ roditorĭ şi de o perdea de plopĭ, casa părintească a poetuluĭ. Inaintând spre dreapta, sunt casele ţĕranilor, aproape nevĕzute în mijlocul verdeţiĭ. Pe urmă vine *curtea,* casa în care locuia şi unde a murit Alecsandri. Alăturĭ este hanul saŭ cârciuma unde se strîng ţĕraniĭ în zilele de duminică şi de sĕrbătoare. In fine, la dreapta, case şi pomĭ. Sus, pe şes, gara izolată şi pusă, acolo ca un punt de întrebare, pe linia dreaptă a orizontuluĭ ; jos, perdeaua de sălciĭ care închide regulat pătratul.

Vizitiul meŭ şi-a umplut luleaua ; trage cu amnarul pe cremene şi iasca se aprinde. Pe urmă dă bicĭ caluluĭ. Mergem pe drumul printre porumb. Ţĕranul meŭ îmĭ spune cum e recolta ; se plînge de dênsa şi limba i se desleagă maĭ mult :

— Anul nu'ĭ bun pentru noĭ, îmĭ spune el. Porumbul n'a legat şi a maĭ dat şi nenorocirea peste noĭ că Dumnezeŭ a che-

mat la dînsul pe stăpînul nostru. Ah! dacă ar maĭ trăi el, nu am avea nicĭ o teamă, fiind că nicĭ o dată n'am suferit vre-o lipsă pe cât a trăit el!

Vasile Alecsandri era adorat de ţĕraniĭ sĕĭ. Neavênd nicĭ o preocupaţiune materială, el lasă D-neĭ Alecsandri grija ca să administreze moşia după cum ştia Dnia-sa, şi tovarăşa poetuluĭ se pricepea foarte bine la aceasta, fiind bună gospodină. Alecsandri se mulţumea cu cabinetul de lucru, cu florile şi cu fructele. Nu să amesteca în treburile moşiĭ decât când era vorba să vie în ajutorul ţĕranilor saŭ cu banĭ saŭ cu grâne, pentru ca să le uşureze traiul. De şi dedea tot felul de sfaturĭ părinteştĭ minunate. El socotea pe ţĕranĭ ca pe nişte copiĭ aĭ sĕĭ şi eĭ îl cinsteaŭ ca pe un părinte.

Vizitiul meŭ mĭ-a povestit, în privinţa aceasta, ceva foarte caracteristic.

— Să vezĭ Dnia-ta, domnule, mĭ-a zis el — când un ţĕran de pe o moşie oare-care se ducea la altă moşie să caute de lucru, este supraveghiat cu deosebire de autorităţĭ, carĭ de multe orĭ îĭ fac tot felul de neajunsurĭ. Pentru noĭ e alt-ceva. Când ne ducem să muncim în altă parte nu avem de cât să spunem că suntem ţĕraniĭ luĭ Alecsandri, că venim de pe moşia Mirceştĭ, şi s'a isprăvit vorba. Ni se rĕspunde: «Mergeţĭ! Mergeţĭ!» Nicĭ o-dată nu ne supără nimenĭ câtuşĭ de puţin. Şi asta'ĭ datorăm

numaĭ scumpuluĭ nostru stăpîn, Dumnezeŭ să'l erte!

Atuncĭ m'am gîndit la un tabloŭ pe care l'am vĕzut în sala de biliard din casa rĕposatuluĭ. Tabloul acesta, în uleĭ, lucrat în stilul epoceĭ de un pictor care nu era tocmaĭ artist, este un adevĕrat cap d'operă de morală. Infăţişază pe vornicul Vasile Alecsandri, stând pe scaun, şi pe ceĭ doĭ fiĭ aĭ sĕĭ, în picioare, lângă dînsul: Vasile, poetul, la dreapta, şi Ion, locotenentul-colonel, la stânga. Vornicul, cu faţa serioasă, cu barba maestoasă, ţine în mâna stângă, desfăşurat pe genunchiŭ, un pergament pe care sunt scrise, cu litere chirilice, rîndurile următoare:

1 8 4 5

«Iubiţilor meĭ fiĭ *Vasile* şi *Iancu*:

«Să urmaţĭ povĕţuirile ce vĕ însemnez:

«*Pe Dumnezeŭ şi pe părinţĭ să nu uitaţĭ!*

«*Epitropĭ şi chezaşĭ să nu vĕ faceţĭ.*

«*Să fiţĭ credincioşĭ patrieĭ şi neîmpotrivitorĭ ocârmuireĭ.*

«*Trebile de azĭ să nu le lăsaţĭ pe a doua zi.*

«*Pe săracĭ, să 'ĭ miluiţĭ.*»

Şi fiĭ a fost precum le-a vrut tatul lor, şi e firesc ca, crescut la o asemenea şcoală, Alecsandri să fie devenit acel ce toţĭ l'aŭ cunoscut: poet admirat, patriotul sincer şi respectat, şi maĭ ales stăpân bun şi milos pe care 'l plâng ţĕraniĭ de la Mirceştĭ.

Lăsăm în urma noastră, pe stânga, *prisaca boerească,* via boeruluĭ, adică a luĭ Alecsandri. Acolo este un roiŭ mare de albine carĭ daŭ o miere delicioasă.

In dreapta se 'ntind lanurile de grâŭ, acum secerate. Negreşit că prin lanurile aceste, în vremea semĕnatuluĭ, a vĕzut Alecsandri vre-o ţărăncuţă întorcêndu-se de la fântâna cu cofiţa plină cu apă, întocmaĭ ca fecioarele din Biblie. Şi negreşit că atuncĭ a scris pastelul gingaş care se chiamă *Rodica*:

Purtând cofiţă cu apă rece
Pe aĭ sĕĭ umerĭ albĭ, rotunjorĭ,
Juna Rodică voiasă trece
Pe lângă juniĭ semănătorĭ,

Eĭ cu grăbire îĭ sar în cale,
Zicênd: «Rodică, floare de crin,
«In plin să-ţĭ meargă vrerile tale
«Precum tu, dragă, ne eşi cu plin!

«S'ajungĭ mireasă, s'ajungĭ crăiasă,
«Calea să'ţĭ fie numaĭ cu florĭ,
«Şi casa casă, şi masa masă,
«Şi sînul leagăn de pruncuşorĭ!»

Cu grîŭ de aur eĭ o presoară,
Apoĭ cofiţa întreagă-o beŭ.
Copila rîde şi'n cale'ĭ sboară,
Scuturând grîul din pĕrul seŭ.

Iată ce a trebuit să vază Alecsandri, mergând spre lunca, într'una din acele visiunĭ a

cărora lumină intensă dedea atâta colorit extaselor sale poetice.

Vine pe urmă un coborîş; drumul merge pe coasta uneĭ micĭ coline pe lunca ce se 'nalţă în dreapta, semĕnată cu porumb. In stânga, o vale întinsă cu câte o bălţişoară icĭ şi colo.

In sfîrşit iacă şi Lunca!

După ce trecem peste un pod de lemn aruncat peste apa care se scurge din eleşteul Bolboaca, intrăm în pădure.

De o parte şi de alta a drumuluĭ sunt ştejarĭ nalţĭ încărcaţĭ cu ghindă, frasinĭ, şi, icĭ şi colo, pe linia aceasta verde mărginaşe, se leagănă, maĭ slăbuţĭ, alunĭ şi alţĭ copacĭ.

Acolo el a zărit, de sigur surioarele din *Sburătorul* sĕŭ, şi a scris:

Dragă, dragă sorioară,
Nu sciĭ cântecul ce spune
Că prin frunzĭ când se strecoară
Raza zileĭ ce apune,
Sburătorul se aruncă
La copila care vine
Să culeagă fragĭ în luncă,
Purtând florĭ la sîn ca tine?

«Fragiĭ eĭ din poală'ĭ fură
Cu-a sa mână nevĕzută,
Şi pe frunte şi pe gură
El o muşcă s'o sărută.
Soro, buza-ţĭ e muşcată!
Fragiĭ, poţĭ să le duceĭ dorul.
Spune, în lunca întunecată
Nu întâlnişĭ pe Sburătorul?

— Dragă sorioară, dragă,
Cânticul maĭ spune încă
De-acel Duh ce-ades se leagă,
Când e umbra maĭ adîncă,
De copilă mândră, albă,
Ce culege viorele
Purtând pe ea scumpă salbă,
Scumpă salbă de mărgele.

«Salba eĭ, rîzênd, îĭ-o strică
Cu-o plăcută dismierdare,
Şi de fieş-ce mărgică
Lasă-o dulce sărutare.
Pe sîn, dragă, eştĭ muşcată!
Salba, poţĭ ca să'ĭ ducĭ dorul.
Spune, în lunca întunecată
Nu întâlnişĭ pe Sburătorul? —

Ast fel vesel pe-o cărare
Glumeaŭ gingaşele fete.
Iar în luncă sta la zare
Doĭ voinicĭ cu negre plete,
Şi, cântând în poeniţă,
Aninaŭ cu veselie
Unu-o salbă în chingulită,
Altul florĭ la pălărie.

Cam la vre-o două sute de metri din marginea pădurii socotind, pe dreapta, este o poiană cu câţĭ-va arborĭ.

Un drum croit prin iarbă trece pe aci; locul e tot ce poate fi maĭ frumos, este tot odată şi parc şi pădure, cu mirozinele pe care le daŭ iarba şi florile. Aci, când e arşiţa mare

omul găsește umbre delicioase ca să stea să gândească și să se pătrundă de minunatele frumuseţĭ ale natureĭ. In lumina strălucitoare care iradiează peste tot locul, se trăește cu altă viaţă de cât acea a omuluĭ, şi, noaptea, când strălucește luna, poate cine-va să aibă vedeniĭ misterioase și încântătoare carĭ aŭ făcut pe poet să scrie fermecătorul *Concertul în Luncă*:

In poiana tăinuită unde sbor lucirĭ de lună
Floarea oaspeţilor Lunciĭ cu grăbire se adună
Ca s'asculte-o cântăreaţă revenită în primăvară
Din streinătatea neagră unde-ĭ viaţa mult amară

Roiŭ de flacărĭ ușurele, Luciolĭ scînteitoare
Trec în aer, staŭ lipite de *luminările* in floare
Respândind prin crengĭ, prin tufe o văpaie albăstrie
Ce mărește în miezul nopţiĭ dalba lunciĭ feerie.

Iată vin pe rînd păreche, și pătrund colea în poiană
Bujorelul vioiŭ, rumen, cu năltuţa *odoleană*,
Frăţiori și *romănițe* care se aţin la drumurĭ,
Clopoţei și *măzărele* îmbătate de parfumurĭ

Iată frageda *sulcină, stelișoare, blânde nalbe*
Urmărind pe *busuiocul* iubitor de sînurĭ albe
Dediţei și *garofiţe* pârguite în foc de soare,
Toporaș ce se închină gingașelor *lăcrămioare*

Vine *Cimbrul* de la câmpurĭ cu *fetica* de la vie,
Nufărul din baltă vine întristat, fără soţie,
Și cât el apare galbin, oacheșele *viorele*
Se retrag de el departe, rîzênd vesel între ele.

In poiană maĭ vin încă elegante floricele.
Unele în *condurii Doamnei* și în *rochiţi de rondunele*
Altele purtând în frunte, înșirate pe o rază
Picăturĭ de rouă dulce care în umbră scînteiază

Ele merg, s'adună în grupe, se feresc de buruiene
Si privesc sosind prin aer sburătorĭ cu mândre pene,
Dumbrăvencĭ, ganguri de aur ce au cuiburĭ de mătasă
Ciocârliĭ, oaspeţĭ de soare, rondunele, oaspeţĭ de casă.

Mierle viĭ şuerătoare, Cucul plin de îngâmfare,
Gaiţa ce imitează orĭ ce sunete bizare,
Sticleţĭ, presurĭ, macalendri ce prin tufe se alungă
Si duioase turturele cu dor lung, cu jale lungă.

Iată vin şi gândăceiĭ în hlamide zmălţuite ;
Iată grierĭ, iată fluturĭ cu aripioare pudruite,
Si culbecĭ care fac coarne purtându'şĭ casa în spinare...
La ivirea lor poiana clocoteşte în hohot mare.

Iată în urmă şi albine aducênd în gură miere...
Sburătoriĭ gustă în grabă dulcele rod cu plăcere
Apoĭ sorb limpedea rouă din a florilor potire
Soptind florilor în taină blânde şoapte de iubire.

Dar,tăcere!.. Sus pe un frasin un lin freamăt se aude !.
Toţĭ remân în aşteptare. Cântăreaţa încet prelude.
Vêntul tace, frunza deasă stă în aer neclintită...
Sub o pânză de lumină lunca pare adormită.

In a nopţiĭ linişţire o divină melodie
Ca suflarea unuĭ geniŭ printre frunzĭ alin adie,
Si tot creşte maĭ sonoră, maĭ plăcută, maĭ frumoasă.
Pân'ce umple întreaga luncă de o vibrare armonioasă.

Gânditoare şi tăcută luna în cale'ĭ se opreşte
Sufletul cu voluptate în estaz adânc pluteşte
Si se pare că s'aude prin a raiuluĭ cântare
Pe ale îngerilor harpe lunecând mărgăritare.

E privighetoarea dulce care spune cu uimire
Tainele inimeĭ sale, visul eĭ de fericire...
Lumea întreagă stă pătrunsă de-al eĭ cântic fără nume.
Macul singur, roş la faţă, doarme dus pe cea lume,

Ah! macul acesta somnoros — care vine ca o epigramă, după o aşa frumoasă descriere a acesteĭ splendide visiunĭ; macul acela n'are nicĭ o simţire, i se cade să doarmă, căcĭ somnul 'ĭ este drept pedeapsă pentru indiferenţa luĭ! Ca şi macul, sunt fiinţe care trăesc fisicesce ca maşina, însă care dorm moraliceşte în toată viaţa lor, căcĭ nu simt nimic de cea ce este şi duios şi frumos.

Poetul, el, nu este unul dintre aceĭ adormiţĭ. După ce a auzit minunatul *Concert*, după ce a ascultat armoniile pămênteştĭ, el se uită în sus, tot maĭ în sus. Şi în immensitatea bolţiĭ cereştĭ, în mijlocul astrelor care scânteiază ca nişte cuie de argint pe o mare pânză albăstrie, el caută o *Stea* din a căruĭ strălucire se luminaŭ visurile şi aspiraţiunile sale din trecut. Insă el nu maĭ găseşte în cerul adânc *Steluţa* sa scumpă, şi atuncĭ el invoacă şi cântă iubita sa dispărută:

Tu care eştĭ perdută în neagra vecĭnicie,
Stea dulce şi iubită a sufletuluĭ meŭ,
Şi care odinioară luciaĭ atât de vie
Pe când eram în lume, tu singură şi eŭ!

O! blîndă, mult duioasă şi tainică lumină.
In vecĭ printre steluţe te cată al meŭ dor
Şi-adese-orĭ la tine, când noaptea e senină
Pe plaiu nemurireĭ se înalţă c'un lung dor.

Trecut-aŭ anĭ de lacrimĭ, şi mulţĭ vor trece încă
Din ceasul de urgie în care te-am perdut
Şi doru-mĭ nu s'alină, şi jalea mea adîncă
Ca trista vecĭnicie e fără de trecut.

Plăcerĭ ale iubireĭ, plăcerĭ încântătoare!
Simţirĭ mărețe, visurĭ de falnic viitor!
V'aţĭ stins într'o clipeală, ca stelele trecĕtoare
Ce las un întunerec adînc în urma lor!

V'aţĭ stins şi de atuncea 'n cruda-mĭ rătăcire
N'am altă mângâere maĭ vie pe pămênt.
De cât să înalț la tine duioasa mea gândire,
Steluța zîmbitoare dincolo de mormênt!

Căcĭ mult, ah! mult în viață eŭ te-am iubit pe tine
O! dulce desmerdare a sufletuluĭ meŭ,
Şi multă fericire aĭ revĕrsat în mine
Pe când eram în lume tu singură şi eŭ!

Frumoasă îngerelă cu albe aripioare!
Precum un vis de aur în viață'mĭ aĭ lucit
Şi în cerurĭ cu grăbire, ca un miros de floare
Te-aĭ dus, lăsându'mĭ numaĭ un suvenir iubit.

Un suvenir, comoară, de visurĭ fericite,
De scumpe şi ferbinte şi dulce sărutărĭ,
De zile luminoase şi 'ndumnezeite,
De nopțĭ venețiene şi pline de încântărĭ;

Un suvenir poetic coroana vieţeĭ mele
Ce mângîe şi învie duios inima mea,
Şi care se uneşte cu harpele din stele,
Când mĕ închin la tine, ah! dragă, lină stea.

Tu ce dar prin iubire la al iubireĭ soare
Aĭ deşteptat în mine poetice simţirĭ,
Primeşte în altă lume aceste lăcrămioare
Ca un resunet-dulce, de-a noastre dulcĭ iubirĭ.

Poetul însă cântă în zadar, căcĭ steaoa ce s'a stins nu maĭ străluceşte. Ce dispare din

lume nu maĭ reapare *Steluţa* ce o cauta Alecsandri în cer, marea o luase de mult în adâncimile valurilor sale, şi nu rĕmânea poetuluĭ, pentru a 'ĭ alina durerea, de cât zîmbirea ce o vedea «strălucind dincolo de morment.»

După ce m'am preumblat prin această poiană care a trebuit să amintească adesea-orĭ luĭ Alecsandri *Dumbrava Roşie*, din Bucovina am plecat salutând cu respect aceste locurĭ pline de suvenirile poetuluĭ şi am mers înainte prin pădure.

Prin crângĭ, pĕsările cântaŭ. Imĭ aduceam aminte de frumoase pădurile din Franţa şi gândul meŭ a sburat spre ţĕrile din miază-zĭ, acolo unde, nu departe de o mare de smarald, Alecsandri a fost încununat ca cântăreţ al *Ginteĭ Latine*. Şi mi să părea că ecourile din pădure 'mĭ ziceaŭ strofele gloriosuluĭ «felibrian»:

Latina gintă e regină
Intre-a le lumeĭ ginte marĭ;
Ea poartă 'n frunte-o stea divină
Lucind prin timpiĭ secularĭ.
Menirea eĭ tot inainte
Măreţ indreaptă paşiĭ seĭ.
Ea merge 'n capul altor ginte
Versênd lumină 'n urma eĭ.

Latina gintă e vergină
Cu farmec dulce răpitor;
Străinu 'n cale-ĭ se inclină
Si pe genuchĭ cade cu dor.

Frumoasă, vie, zimbitoare,
Sub cer senin, in aer cald,
Ea se mirează 'n splendid soare,
Se scaldă 'n mare de smarald.

Latina gintă are parte
De-ale pămîntuluĭ comorĭ
Si mult voĭos ea le imparte
Cu celelalte-a eĭ surorĭ,
Dar e teribilă 'n mănie
Când braţul eĭ liberator
Lovesce 'n cruda tiranie
Si luptă pentru-al seŭ onor.

In ḑioa cea de judecată
Când, faţă 'n cer cu Domnul sfînt,
Latina gintă-a fi 'ntrebată
Ce aŭ făcut pe-acest pămînt?
Ea va respunde sus şi tare:
«O! Doamne, 'n lume cât am stat
«In ochiĭ seĭ plinĭ de-admirare
«Pe tine te-am representat!»

Acolo, în Franţa, nu va fi uitat nicĭ odată Alecsandri, nicĭ la Paris, ca representant al Românieĭ, nicĭ în ţara luĭ Mistral, ca «Cigalier» de pe malurile Dunăreĭ.

Toată întinderea drumuluĭ nu-ĭ de cât un lanţ de copacĭ bătrânĭ şi poene înverzite. Puţin maĭ în spre dreapta să vede eleşteul *Iacoba*; iar la stânga se aflâ o *noria* saŭ fântână ţărănească, unde vin să facă popas caiĭ şi călătoriĭ. Nu departe să zăreşte un frumos lu-

miniş. E o zecime de anĭ de când o parte din copaciĭ ceĭ maĭ marĭ a fost culcaţĭ la pămênt. Poetul fusese constrîns să jertfească o părticică din pădurĭ, ca să 'şĭ plătească oare-care datoriĭ.

Trebuinţele materiale 'şĭ arătaseră colţiĭ şi înfăţişarea lor brutală d'înaintea entusiasmuluĭ şĭ-a poesieĭ făcu să cază mulţime de ştejarĭ viguroşĭ sub tăişul toporuluĭ.

Poetul de câte orĭ aducea vorba despre acest lucru, nu s'arĕta de cât cu o adâncă părere de rĕŭ pentru încălcarea — privită de dînsul ca nelegiuită,—ce se făptuise în scumpa şi drăgălaşa-ĭ *Luncă*.

Insă tot acolo Alecsandri însemnase cu mâna sa, pentru a fi păstraţĭ în veciĭ vecilor, douĭ frumoşĭ ştejarĭ a căror trunchiurĭ sunt aşa de apropiaţĭ unul de altul, în cât pare, de pe drum şi maĭ ales în faţă, a forma un singur şi mare copac.

Li s'aŭ dat nume de ceĭ *douĭ fraţĭ aĭ luĭ Alecsandri* şi sunt obiectul veneraţiuneĭ a tuturor locuitorilor din Mirceştĭ.

Inconjurată de eleşteŭ Iacoba, se vede o dumbrăvioară de ştejarĭ deşĭ şi stufoşĭ. Acolo se află un loc de odihnă unde Alecsandri venea foarte des să se gândească, aşezat pe o bancă rustică ce era lângă o fântână.

Poetul îşĭ făcuse în acest loc umbros şi retras ca o miniatură a *Fântâneĭ Blanduzieĭ*,

ce a cântat-o cu o poesie aşa de duioasă. Vĕzând locurile cele poetice mĭ s'a părut că auzeam pe Alecsandri spunênd:

Fontână Blanduzie! veĭ deveni tu încă
Celebră, între isvoare când voiŭ cânta stejarul
Ce 'nfige rădăcina-ĭ adînc în alba stîncă
Din care eşi vioae şi dulce ca nectarul?
Fontâna mea iubită......

Poeta vates est. Alecsandri a fost profet; el a cântat ştejarul şi fântâna va rĕmânea neuitată, cu toate că dumbrăvioara este părăsită de când cu boala poetuluĭ.

Maĭ departe, întâlnesc şoşeaoa Iaşĭ-Roman care trece prin pădure.

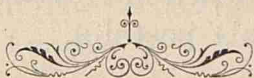
De acolo, după ce odihnim puţin caiĭ, mergem pe şosea, până la podul peste Siret, hotar între Mirceştĭ şi moşia Scheia.

Podul este de fier şi pe fie-care stâlp din capul poduluĭ este o pajură cu o coroană regală d'asupra. Pe pajură sunt vulturiĭ românĭ cu crucea în plisc, şi capete de zimbri cu o stea d'asupra.

Aproape de pod, vĕd un ţĕran care a săpat un puţ chiar cu mâna luĭ. Acum lucrează marginea. L'a făcut pentru trecĕtorĭ, oamenĭ şi dobitoace, ca să pot să 'şĭ potolească setea. Fiind sărac, ast-fel se pricepe, el, să facă bine. Mĕ închin în faţa acestuĭ Samaritan de un

soiŭ care nu 'ĭ noŭ în Moldova, şi mĕ întorc spre sat.

Pe drum, când opreşte vizitiul meŭ ca să odihnească calul, eŭ rup din mândriĭ ştejarĭ câte-va crăculiţe verḑĭ încărcate cu ghindă frumoasă.



IV

Duminică, 26 August, dis de dimineaţă sunt la gară unde se găsesc vre-o două-zecĭ de trăsurĭ venite din Roman ca să ducă pe vizitatorĭ la casa rĕposatuluĭ. Zece sergenţĭ de oraş — tot din Roman — aŭ sosit, subt comanda unuĭ ofiţer de poliţie, pentru menţinerea libereĭ circulaţiunĭ.

Trenul de 7 ore aduce multe persoane din Bucureştĭ şi din Roman.

Vĕd pe confratele meŭ Ionescu-Gion de la *Românul*, reprezentantul *Societăţiĭ Preseĭ*, şi pe D. dr. Istrati, directorul laboratoriuluĭ de chimie organică al facultăţeĭ de ştiinţe din Bucureştĭ.

Iĭ iaŭ cu mine şi după ce depun pe secriŭ splendida coroană ce adusese d. Gion din partea *Societăţeĭ Preseĭ*, mergem trus-treĭ să facem o minunată primblare prin Luncă.

Pe la 9 ore săteniĭ sunt admişĭ să 'şĭ ia adio de la stăpânul lor pe care 'l iubeaŭ aşa de mult.

Toţĭ defilează pe lângă catafalc. Mâhnirea e întipărită în obrazul lor, încadrat cu plete lungĭ negre, bălane saŭ albe.

Femeile, legate la cap cu maramă, staŭ înşirate lângă ulucile grădineĭ.

La 10 ore soseşte în caretă P. S. episcopul Melhisedec din Roman.

Vin apoĭ d. Alex. Lahovary, ministru de Externe, şi d. de Coutouly, ministrul Franciei.

Pe urmă sosesc o mulţime de prieteni, de cunoscinţe şi de admiratorĭ aĭ poetuluĭ, carĭ aŭ alergat din toate părţile ţăreĭ ca să vadă şi să salute pentru cea din urmă óră pe bardul de la Mirceştĭ.

Armata e numeroasă. Sunt detaşamente din diferite corpurĭ: Regim. 8 de călăraşĭ, regim. 7 de linie, reg. 13 de dorobanţĭ, regim. 4 de artilerie, «9 soldaţĭ şi cu 1 sergent» din regim. 25 dorobanţĭ din Vasluĭ, veniţĭ ca să facă onorurile militare celuĭ ce a cântat pe *Peneş Curcanul.*

Peneş Curcanul, poemă patriotică care 'ĭ pe toate buzele şi în toate bibliotecile, pe care toţĭ îl ştiŭ pe din afară, este o poemă de o simplicitate şi de o maiestate uimitoare.

Daŭ aci întreg istoricul naiv şi mare al vitejiilor ţĕranĭ românĭ dorobanţĭ pe câmpiile Bulgarieĭ.

Peneş Curcanul, adică un dorobanţ din al 25-lea (fost 13-lea) regiment din Vasluiŭ, povesteşte ast-fel faptele:

Plecat-am nouĕ din Vasluĭ
Şi cu sergentul ḑece,
Şi nu-ĭ era, ḑeŭ, nimeruĭ
In pept inima rece.
Voioşĭ ca şoimul cel uşor
Ce sboară de pe munte,
Aveam chiar pene la picior,
Ş'aveam şi pene 'n frunte

Toţĭ Dorobanţĭ, toţĭ căciularĭ,
Românĭ de viţă veche,
Purtând opincĭ, suman, iţarĭ
Şi cuşma pe-o ureche.
Ne dase nume de Curcanĭ
Un hâtru bun de glume,
Noĭ am schimbat lângă Balcanĭ
Porecla în Renume!

Din câmp, de-acasă, de la plug
Plecat-am astă vară
Ca se scăpâm de Turcĭ, de jug
Sĕrmana scumpa ţară.
Aşa ne spuse'n graiul seŭ
Sergentul Mătrăgună,
Şi noĭ ne-am dus cu Dumnezeŭ.
Ne-am dus cu voe bună.

Orĭ cine 'n cale ne 'ntâlnea
Căntând in gura mare,
Stătea pe loc, s'adimenea
Cuprins de admirare;
Apoĭ in treacăt ne 'ntreba
De mergem la vr'o nuntă?
Noĭ respundeam in hohot: «Ba,
«Sburăm la luptă cruntă!»

— «Cu ḑile mergeţĭ, dragiĭ meĭ,
«Şi sĕ veniţĭ cu ḑile!»
Ḑiceaŭ atuncĭ bătrînĭ, femeĭ
Şi preoţĭ şi copile;
Dar cel sergent făr' de musteţĭ
Răcnea: «Sĕ n'aveţĭ teamă
«Românul are şepte vieţĭ
«In pĭeptu-ĭ de aramă!»

Ah! cuĭ ar fi trecut prin gând
Ș'ar fi credut vr'odată
Că mulțĭ lipsi-vor in curênd
Din mîndra noastră ceată!
Privițĭ! din noă câțĭ eram
Și cu sergentul dece,
Rĕmas'am singur eŭ... și am
In piept inima rece!

Crud e când intră prin stejarĭ
Năprasnica secure
De-abate toțĭ copaciĭ marĭ
Din falnica pădure!
Dar vaĭ de-a lumeĭ neagră stea
Când moartea nemiloasă
Ca'n codru viŭ petrunde 'n ea
Și când securea-ĭ coasă!

Copiĭ! aducețĭ un ulcĭor
De apă de sub stîncă
Se sting pojarul meŭ de dor
Si jealea mea adîncă.
Ah! ochi-mĭ sînt plinĭ de scînteĭ
Și mult cumplit mĕ doare
Când mĕ găndesc la frațiĭ meĭ
Cu toțĭ perițĭ în floare.

Cobuz cĭobanu 'n Calafat
Cănta voios din fluer,
Ear noĭ jucam hora din sat
Ridênd de-a boambeĭ șuer.
De-odat'o schijă de obuz
Trăsnind,... mănca-o-ar focul!
Retează capul luĭ Cobuz
Ș'astfel ne curmă jocul.

Treĭ ḑile 'n urmă am rĕsbit
Prin Dunărea umflată
Şi nu departe-am tăbărit
De Plevna blestemată.
In faţa noastră se 'nalţa
A Griviţeĭ redută,
Balaur crunt ce-amenința
Cu ghiara-ĭ nevedută.

Dar şi noĭ âncă o păndeam
Cum se păndeşte-o fiară,
Şi tot chiteam şi ne găndeam
Cum se ne cadă 'n ghiară?
Din ḑiorĭ în ḑiorĭ şi Turcĭ şi noĭ
Svêrleam in aer plumbiĭ
Cum svêrlĭ grăunţĭ de popuşoĭ
Ca se hrănescĭ porumbiĭ.

Si tunurĭ sute bubueaŭ...
Se clătina pămîntul!
Si miĭ de boambe vîjiaŭ
Trecênd in sbor ca vîntul.
Şedea ascuns Turcu 'n ocol
Ca ursu 'n vizunie.
Pe când trăgeam noĭ tot în gol
El tot in carne vie...

Ţinteş era dibaciŭ tunar
Căcĭ toate-a luĭ ghiulele,
Loveaŭ turcescul furnicar,
Ducând moartea cu ele.
Dar intr'o ḑi veni din fort
Un glonte, numaĭ unul,
Si bietul Ţinteş căḑu mort,
Imbrăţişându-şĭ tunul.

Pe-o noapte oarbă Bran și Vlad
Eraŭ în santinele.
Ferbea vezduhul ca un iad.
De boambe, de șrapnele.
In ḍorĭ găsit-am pe-amendoĭ
Tăĭațĭ de iatagane,
Alăturea c'un móviloiŭ
De leșurĭ musulmane.

Sermaniĭ! bine s'aŭ luptat
Cu litfa cea păgână,
Și chiar murind eĭ n'aŭ lăsat
Sĕ cad'arma din mână.
Dar ce folos! ceata scădea!
S'acuma remăsese
Cincĭ numaĭ, cincĭ flăcăĭ din ea
Și cu sergentul șese!...

Veni și ḍioa de asalt,
Cea ḍi de sânge udă!
Părea tot omul maĭ înalt
Față cu moartea crudă.
Sergentul nostru, puiŭ de zmeŭ,
Ne ḍis'aste cuvinte;
«Cât n'om fi morțĭ, voĭ cincĭ și eŭ
«Copiĭ, tot inainte!»

Făcênd treĭ crucĭ, noĭ am respuns:
«Amin! și Doamne-ajută!»
Apoĭ la fugă am impuns
Spre-a Turcilor redută.
Aleleĭ! Doamne, cum sburaŭ
Voiniciĭ toțĭ cu mine!
Si cum la șanțurĭ alergaŭ
Cu scărĭ și cu fașine!

Eată-ne-ajunşĭ!... âncă un pas.
Ura! 'nainte, ura!...
Dar mulţĭ remân fără de glas.
Le'nchide moartea gura!
Reduta 'n noĭ răpede-un foc
Cât nu'l încape gândul.
Un şir întreg s'abate 'n loc
Dar altul îĭ ia rândul.

Burcel în şanţ moare sdrobind
O tidvă păgănească.
Soĭmu 'n redan cade răcnind:
«Moldova se trăească!»
Doĭ fraţĭ Călinĭ, ciuntiţĭ de viĭ,
Se svîrcolesc în sânge;
Nicĭ unul insă, dragĭ copiĭ,
Nicĭ unul nu se plânge.

Atuncĭ viteazul Căpitan,
Cu-o largă brazdă 'n frunte,
Strigă voios: «Cine-ĭ Curcan
«Se fie şoim de munte!»
Cu steagu 'n mânĭ, el sprintenel
Viŭ sue-o scară 'naltă.
Eŭ cu sergentul după el
Sărim de la olaltă.

Prin foc, prin spăngĭ, prin glonţĭ, prin [fum,
Prin miĭ de baionete,
Urcâm, luptâm... eată-ne-acum
Sus, sus, la parapete,
Allah! Allah! Turciĭ răcnesc,
Sărind pe noĭ o sută.
Noĭ punem steagul Românesc
Pe crâncena redută.

Ura ! măreţ se 'nalţă 'n vînt
Stindardul Românieĭ !
Noĭ însă zacem la pămînt,
Căḑuţĭ prada urgieĭ !
Sergentul moare şuerând
Pe Turcĭ în risipire,
Ear căpitanul admirând
Stindardu 'n fîlfîire !

Şi eŭ când ochiĭ am închis,
Când mĭ-am luat osânda :»
«Ah ! pot se mor de-acum, am ḑis,
«A noastră e isbînda !»
Apoĭ când earăşĭ m'am trezit
Din noaptea cea amară,
Colea, pe rânĭ, eŭ am găsit
Virtutea Militară !...

Ah ! da-o-ar Domnul se-mĭ îndrept,
Această mână ruptă.
Se-mĭ vindec rănile din pept
Ear se me 'ntorc la luptă,
Căcĭ nu-ĭ maĭ scump nimică az
Pe lumea pămîntească
De cât un nume de viteaz
Şi moartea vitejeascǎ !

Alecsandri a scris în Mirceştĭ epopea aceasta, în care a condensat vitejia soldatuluĭ român, chiar a doua zi după luarea Griviţeĭ, în August 1877.

De atuncĭ şi până azĭ, nu 'ĭ şcolar, nu 'ĭ soldat, nu 'ĭ Român care să nu ştie pe *Peneş,* şi maĭ cu seamă strofa d'întâiŭ.

Ca să aducă un omagiŭ delicat poetuluĭ, aŭ venit, din regim. 25-lea dorobanţĭ din Vasluiŭ, — *nouĕ* soldaţĭ şi cu sergentul *zece*, subt comanda unuĭ locotenent.

Şi am avut plăcerea să salut pe aceştĭ voinicĭ, în grădina din Mirceştĭ, subt o boltă de viţă, şi le-am zis :

— Venit'aţĭ *nouĕ* din Vasluiŭ.

Şi cu sergentul?...

— *Zece !*

mĭ-a rĕspuns, cu un mândru salut milităresc, un tînĕr frumos care avea pe mânicĭ galoane frumoase de aur ale graduluĭ sĕŭ.

Şi l'am salutat mişcat din pricina amintirilor de la 1877 şi de maĭ departe, la 1870; pe urmă mĭ-a dat voie să'ĭ ajut se scoată din tocul de muşama drapelul acesta sfîşiat de gloanţele vrăjmaşe, dar care poartă pe dînsul, subt vultur, medalia *Virtutea Militară,* care se pune numaĭ pe pieptul adevĕraţilor vitejĭ.

Armata era reprezintată prin dd. general Ipătescu, comandantul garnizoaneĭ din Botoşanĭ ; locot.-colonel Botez, comandantul Regimentuluĭ 13 de dorobanţĭ ; maiorul Coccea; maior Vasiliu-Năsturel ; sub-locotenenţiĭ Teleman, Greceanu, Arghirescu, ş. a.

Trupele ocup locul care li s'a hotărît. Pe drumul ce trece pe lângă grădină sunt înşiraţĭ călăraşiĭ şi artileria călare.

In grădină, împrejurul estradeĭ unde va fi

pus cosciugul pentru slujba bisericească, staŭ la dreapta, detaşamentul din regim. 13 de dorobanţĭ şi 30 de primarĭ veniţĭ din diferite comune cu steagurile lor. In faţa caseĭ, d'a lungul ulucilor, staŭ soldaţiĭ din regimentul 7 de linie. La dreapta, ceĭ din regimentul 14 de dorobanţĭ.

Inaintea estradeĭ, în faţa verandeĭ, de unde va veni cosciugul, ceĭ *nouă* soldaţĭ şi cu sergentul legendar, din Regimentul din Vasluiŭ, fac garda de onoare, cu drapelul în sus.

Parada e comandată de d. locot.-colonel Botez din al 13-lea de dorobanţĭ.

Grădina geme de lume.

O delegaţie de băeţĭ şi de fete din şcolile din Roman a venit ca să fie de faţă la înmormêntarea poetuluĭ.

Preoţiĭ fac slujba în camera mortuluĭ.

Pe urmă, cosciugul, dus pe braţe de ceĭ *9* soldaţĭ şi cu sergentul *10* din regim. 25 de dorobanţĭ din Vasluiŭ, este pus pe estrada cernită, în mijlocul grădineĭ, în plină lumină.

Inprejurul cosciuguluĭ staŭ: familia jalnică, cu d-na Alecsandri, care pare ca o statue a durereĭ; P. S. Episcopul Melchisedec înconjurat de cler; persoanele oficiale, D-nul de Coutouly, ministrul Franciei, delegaţiĭ Preseĭ, aĭ diferitelor societăţĭ literare, şi un public numeros plin de întristare.

Cerul pare că zîmbeşte poetuluĭ. Ploaia a

încetat şi printre sfîşiiturile norilor, soarele aruncă raze peste florile nenumĕratelor şi splendidelor coroane care acoper cosciugul.

Se rostesc discursurĭ, în mijlocul uneĭ tăcerĭ cumplite, pentru a aduce omagiĭ poetuluĭ acesta, Victor Hugo român, care a avut în inspiraţiile sale atâta mărire, atâta eroism, delicateţe, armonie şi patriotism.

Neputênd să reproduc aci toate cuvîntările, mĕ mărginesc a cita pe acel al d-luĭ Al. Lahovari ministrul Afacerilor Străine, care a descris aşa de bine activitatea litarară şi rolul politic al ilustruluĭ reposat.

D. Al. Lahovari a vorbit ast-fel :

Intristată familie,
Domnilor şi Doamnelor,

Trista împrejurare care ne întruneşte astă-zĭ, de şi aşteptată şi pregătită printr'o lungă şi dureroasă boală, a lovit ţara cu un doliŭ neaşteptat. Este greŭ să ne obicĭnuim cu idea morţeĭ luĭ Vasile Alecsandri. De patru-zecĭ şi maĭ bine de anĭ numele luĭ era podoaba literatureĭ şi fala ţĕreĭ. Poet, scriitor dramatic, representant al ţĕreĭ, ministru şi, maĭ presus de toate, român şi patriot în toată puterea cuvêntuluĭ, personalitatea luĭ se leagă cu toate evenimentele carĭ aŭ făcut să bată inima acesteĭ ţĕrĭ şi glasul luĭ se ridica pentru a cânta isbândele noastre la carĭ luase însuşĭ o parte însemnată.

Ne obicĭnuisem a-l crede nemuritor. Vaĭ ! nemuritor este numaĭ geniul luĭ ; dar trupul pe care l'a insuflat trebuia într'o zi să fie supus legilor neîmpăcate ale

natureĭ, şi să părăsească soţie, rude, amicĭ şi acest pămênt al ţĕreĭ pe care l'a iubit şi l'a ilustrat.

Incă o rază care se stinge
Din cerul nostru întunecat

a dis chiar dênsul.

Astă-zĭ putem să repetăm două versurĭ pe care le-a adresat cu duioşie unuĭ prieten mort în esil. Insă nu este numaĭ o rază care apune, apune chiar soarele strălucitor al geniuluĭ românesc care ne-a luminat şi ne-a încălzit atâta timp.

Vasile Alecsandri este născut la Bacăŭ în anul 1821 (21 Iulie). Se cade să restabilim în contra unor erorĭ prea rĕspândite şi data exactă a nastereĭ luĭ şi oraşul în care a vĕzut lumina. Familia luĭ însă este originară din judeţul Iaşĭ. Va să zică el aparţine aceleĭ viguroase şi nobile generaţiunĭ căreia se datoreşte renaşterea politică şi intelectuală a Românieĭ, aceleĭ generaţiunĭ care ajunsă la vêrsta de om între aniĭ 1840 şi 1850, a pregătit prin scrierile, prin lucrările eĭ, prin graiŭ şi prin condeiŭ renaşterea Românieĭ după secole de uitare şi de nenorocire.

Această mişcare începută după cum am zis pe la anul 1840 de o pleiadă de oamenĭ din ambele principate, ale căror nume istoria le va păstra cu recunoştinţă, se manifesta în Valachia prin revoluţia isbutită de la 1848, în Moldova prin generoase încercărĭ rĕmase fără resultat.

In urmă, ca un torent care reintră în matca luĭ, dar pentru a urma cu maĭ multă tărie cursul sĕŭ bine-făcător, acea mişcare se regulează şi prin actele Divanurilor ad-hoc, prin convenţia de la Paris, prin alegerea de la 24 Ianuarie, prin unirea Principatelor săvîrşită maĭ târziŭ, îndeplini într'un deceniŭ aproape dorinţele seculare ale Românieĭ.

Maĭ târziŭ alte evenimente glorioase ale căror suntem contimporanĭ, aŭ venit să încunune opera a

căreĭ temeliĭ nestrămutate aŭ fost însă așezate între aniĭ 1848 și 1862.

La toată această mișcare Vasile Alecsandri a avut privilegiul nu numaĭ rar, dar unic, de a lua o îndoită parte ca om politic, ca ales al țĕreĭ, în toate aceste memorabile Adunărĭ carĭ săvîrșiră atâtea acte nepe-ritoare, el fu unul din ceĭ maĭ nobilĭ și maí desinteresațĭ actorĭ. Dară a avut și alt rol, și acela este numaĭ al luĭ. Poet în toată puterea cuvêntuluĭ, el a cântat în versurĭ carĭ vor trăi cât limba românească faptele de întărire și de propășire ale națiuneĭ luĭ iubite.

Am ḑis poet; da poet născut, poet adevĕrat, maĭ mult din natură de cât din voință.

Quidquid tentabam dicere versus erat. Aceste cuvinte ale luĭ Ovidiŭ pe care'l-a cântat, caracterisează talentuluĭ luĭ.

Persoane maĭ competinte de cât mine vĕ rog spune meritele luĭ literare. Eŭ mé voiŭ mărgini a zice că alțiĭ poate aŭ avut cugetărĭ maĭ adâncĭ, limbă maĭ pretențioasă, prosodie maĭ prelucrată. Dar ceia ce nimenea n'a avut și nu va avea, este acea frasă poetică, limpede și curgătoare ca un isvor dintr'o stâncă a Carpaților, mlădioasă, nechinuită, și ferită maĭ cu seamă de orĭ-ce cuvinte și forme străine geniuluĭ curat al limbeĭ româneștĭ. Și pentru ce aceacta?

Afară de darul natureĭ, el a avut un manifest învĕțător; acel învĕțător este chiar poporul român ale căruĭ cântece, ale căruĭ doine le-a cules. Aceste cântece isvorîte fără cugetare și fără pregătire din sufletul poetic al poporuluĭ nostru, acea poesie nevoită pe care n'o poate întrece nicĭ o combinare a uneĭ prosodiĭ savante, este isvorul curat la care s'a adăpat sufletul luĭ Alecsandri, și de aci prin toată opera luĭ trece ca o suflare răcoritoare.

Putem să zicem că în Alecsandri găsim întruparea

poporuluĭ nostru în secolul acesta. Cu destinele țěreĭ se ridica și glasul poetuluĭ național cu cântecele poporuluĭ, cu legendele luĭ, cu *Miorița*, cu *Marioara Florioara*, el legănă, ca să zic așa, copilăria noastră cu *Doinele și Lăcrămioarele*. el cánta cântecul tinerețeĭ, zice în cântările și durerile amorurilor trecătoare din această viață. Dar tînérul a perit, omul matur 'l-a înlocuit, aŭ venit grijele viețeĭ și nobilele preocupărĭ ale patriotismuluĭ.

Atuncĭ Alecsandri ridică glasul la înălțimea și noilor noastre destinurĭ.

Nemuritorul cântec numit «Deșteptarea Românieĭ» care deschide seria poesiilor intitulate *Mărgăritarele*, și care poartă data de 1848, a rĕmas în mințele și inimile tuturor. Cine din noĭ în acele ceasurĭ binecuvêntate ale entusiasmuluĭ tineresc n'a strigat cu dênsul:

Voi ce stați în adormire,
Voi ce stați în nemișcare
N'auziți prin somnul vostru
Acel glas triumfător,
Ce se înalță pân la ceruri
Din a lumei deșteptare
Ca o lungă salutare
Către 'un falnic viitor?

Chiar dacă în asemenea momente aŭ fost urmate de crude desilusiunĭ, nimenea, ḑic, nu le-a regretat, căcĭ un moment grație poetuluĭ, aŭ plutit maĭ presus de mizeriile vieței în lumea nesfârșită a speranțelor.

In *Sentinela Română*, poetul de la această dată, cu a doua vedere a geniuluĭ, (poeta vates) el însemnează cu putere rolul politic, misiunea istorică a coloniilor luĭ Traian la gurele Dunăreĭ, ale acesteĭ sentinele a civilizațiuneĭ apusene așezată la porțile Răsărituluĭ de aproape 800 anĭ și care a rĕmas credincioase menireĭ sale:

Maica Roma cea bĕtrână,
'Mi-a pus arma asta în mână
Căci Român sunt în putere
Și Românul în veci nu piere.

El a cântat desrobirea țiganilor ; el a cântat *Unirea* și de la un capĕt al țĕreĭ până la cel-l'alt s'a repetat aceste versurĭ :

Ai la Milcov cu grăbire
Să 'l secăm dintr'o sorbire
Și să treacă drumul mare
P'ale noastre vechi hotare.

Și în sfârșit în dilele noastre când dupe veacurĭ de amorțire, la glasul unuĭ căpitan glorios, Românul se boteză iarășĭ în sângele câmpiilor de rĕsboiŭ, când victoria ne zâmbi încă o-dată, al cuĭ glas împinse, la luptă și la triumf legiunile carĭ scoboraŭ drumurile bătute de Mihaiŭ și de Ștefan ? A cuĭ pană făcu nemuritoare gloria reîntinerită a ostașilor Românĭ ? Țara datorește această mândră epopee tot vechiuluĭ sĕŭ bard care întinerise cu națiunea pentru a slăvi isbândele eĭ.

Dênsul, în opera întitulată *Moțĭ și Curcanĭ*, și maĭ cu seamă în *Peneș Curcanul*,

Care a schimbăt lângă Balcani
Porecla în renume,

dă dreptatea ce i se cuvine viteazuluĭ și modestuluĭ dorobanț ; acel țăran care lăsa pacĭnica-ĭ plugărie pentru câmpiile arate cu glonțurĭ și cu bombe și aruncat fără veste într'una din cele maĭ sângeroase bătăliĭ ale seculuĭ, purtă cu fală și drapelul ce 'ĭ-a fost încredințat și numele glorios ce 'ĭ-aŭ lăsat strămoșiĭ luĭ.

Dar strălucirea poetică a luĭ Vasile Alecsandri nu trebue să lase în umbră cele-l'alte merite ale luĭ.

A fost patriot nu numaĭ cu cuvântul și cu condeiul,

dar cu inima și cu faptul. Amestecat în mișcarea de la 1848 el plăti cu exilul aceste avênturĭ generoase.

Rătăcind în țĕri streine,
De căminu-mi depărtat

Cum zice un alt poet român, pe la Paris, pe la Constantinopol, pe la Turin, el puse în serviciul țĕreĭ luĭ toate cunoștințele, toată inteligența luĭ. Amenitatea formelor luĭ, amabilitatea nespusă a unuĭ caracter tot-d'auna bine-voitor, spiritul luĭ ager și plăcut, îĭ înlesni această misiune, ast-fel în cât isbuti a face ca aspirațiunile și dorințele Românieĭ sĕ fie din ce în ce maĭ cunoscute și maĭ primite în societatea cultă și în cercurile politice din streinătate. Cine nu știe mișcarea ce se producea atuncĭ în favoarea noastră în opinia publică din streinătate și maĭ cu seamă în generoasa Franța?

In aniĭ 1855—1856 lucrează la Constantinopol, la Turin, la Paris maĭ cu seamă pentru a interesa la soarta noastră pe aceĭ carĭ dispuneaŭ atuncĭ de soarta Europeĭ. Se știe succesul acestor silințe ale patrioților Românĭ, printre carĭ Alecsandri ținea un rang așa de eminent.

La 1857, întors în țară, el fu unul din ceĭ maĭ arzătorĭ factorĭ aĭ unireĭ țĕrilor surorĭ, unire pe care trebuia să o cânte în versurĭ ce în puține zile se aflară, pe toate buzele și în toate inimile.

La 1858, sub Căimăcămia de treĭ, el fu ministru al afacerilor streine a Moldoveĭ și pentru prima oară, dupe mult timp, se auzi un limbagiŭ patriotic și o apărare energică a drepturilor și a intereselor țĕriĭ.

La 1859 el a fost întâiul ministru al Afacerilor streine al Principeluĭ Cuza. Amic intim al Domnitoruluĭ care a făcut unirea și a pus temelia edificiuluĭ care s'a ridicat așa de sus el fu omul luĭ cel maĭ de încredere. In nenumărate rândurĭ tratâ cu Napoleon al

III-lea despre diferite cestiunĭ în care ţara românească recurgea la sprijinul împĕratuluĭ, pe atuncĭ cel maĭ puternic din Europa. Graţie acesteĭ protecţiunĭ, dar graţie şi creditului de care un trimis ca Alecsandri se bucura, multe cestiunĭ grele fură hotărâte în sensul aspiraţiunilor noastre naţionale. Alecsandri fu dar cel d'ântâiŭ Român care chiar fără caracter oficial isbuti să ne dobândească o bună-voinţă atât de puternică şi de folositoare.

Dupe 1866 a luat parte ca deputat, ca senator, ca ministru al ţĕreĭ în strĕinătate la mişcare politică din ce în ce maĭ propăşitoare a naţiuneĭ noastre. Soarta a voit ca la sfîrşitul vieţeĭ să se întoarcă, ca represintant al ţăreĭ, pe acel pămînt al Franţeĭ, în acea ţară unde chiar exilul este îndulcit, unde a trăit ca tînăr, unde a învăţat, unde a cugetat, unde a luptat pentru ţara luĭ şi unde a biruit. De şi interesele cu carĭ bine-voeşte să se însărcineze nu maĭ aveaŭ importanţa intereselor care se agitaŭ pentru noĭ la 1857 şi 1858, totuşĭ trecutul luĭ ilustru, afabilitate nespusă a manierilor luĭ, îĭ asigură pe lângă guvernul francez o situaţiune excepţională.

Represintantul Franciei care ne face onoarea a asista la această tristă cermonie, pentru care lucru îĭ mulţumesc în numele guvernuluĭ, prin acest act de curtenie ne dă proba stimeĭ şi iubireĭ de care Alecsandri se bucura pe lîngă toţĭ în ţara unde a represintat atâta timp regatul român.

Lovit de o crudă boală a căreĭ suferinţĭ le-a purtat cu răbdare energia unuĭ român şi unuĭ creştin, a venit să-şĭ dea ultima suflare pe pământul iubit al Moldoveĭ, pe acel plaiŭ de la Mirceştĭ a căreĭ luncă a cântat'o, şi care de sigur în primă-vară, numeră maĭ puţine florĭ de cât florile neperitoare şi nepreţuite ale geniuluĭ luĭ. El a murit, dar geniul luĭ trăeşte şi va

trăi. Astă-zĭ România întreagă trebue să îngenunche înaintea acestuĭ sîcriŭ:

Femeile române ale căror grație și frumusețe le-a cântat, ostașiĭ a căror vitejie a lăudat'o, în sfîrșit acest popor român cu al căruĭ suflet el a îmbinat sufletul luĭ și care n'a avut iubire, ură, durere saŭ fericire care să nu răsune în versul luĭ neperitor.

El a murit, dară lasă țěreĭ o mândră, o trainică moștenire.

Este suvenirea vieţeĭ luĭ oneste și patriotice, este în fine glorioasa luĭ operă literară care va dăinui cât-va suna limba română pe malurile Dunăreĭ și prin desișurile bătrênilor Carpațĭ.

Aceasta să fie mângâierea acelor de aproape care l'am perdut, căcĭ doliul lor este doliul întregeĭ suflărĭ româneștĭ.

Pe urmă aŭ adus laude poetuluĭ: D D. Sturdza, în numele Academieĭ Române; D. V. Pogor, în numele *Junimeĭ*; D. Ionescu-Gion în numele *Societățeĭ Preseĭ;* D. N. Ionescu, în numele Universităţiĭ din Iaşĭ; D. Gr. Manolescu, în numele direcţieĭ generale a Teatrelor şi a artiştilor din teatrul român; D. Ştefan Velescu, în numele Conservatoruluĭ din Bucureştĭ şi al liceuluĭ Alecsandri, al căruĭ director-proprietar este; d. Ghibănescu, profesor din Iaşĭ, şi d. Mircea Dimitriade, care a citit următoarea frumoasă poezie în numele *Literatoruluĭ :*

Pădurea nu maĭ sună de cânticele sale,
Și trist'ale eĭ ramurĭ înclină la pămênt;
Mirceștiĭ azĭ îmbracă veșmintele de jale,
A lor privighetóre oprindu-se din cânt;
Țěrăneĭ lasă lutul, ca sufletu-ĭ să sboare
Pe-o rază d'aurită, pornită de la soare!

Dar inimele noastre tresaltă, ni se pare
In freamătul de frunze, în vîntul trecĕtor
Că încă se înnalță duioasa luĭ cântare...
De și întins și rece, pământ nesimțitor,
In noĭ nu vor apune accentele-ĭ divine,
Cât vom avea un soare și nopțile senine!

Cât va rodi pământul, cât vară va fi vară;
Cât dragostile 'n suflet ne vor aprinde sorĭ
In zilele de iarnă, când sania ușoară
Alăturĭ ne va ține, de visurĭ doritorĭ;
Cât buzele aprinse, iubirea vor grăi:
Pastelurile-țĭ clare, poete, vor trăi!

Dar iată că 'mprejuru-țĭ, trup rece, se adună
A tale inspirațiĭ... răsar necontenit:
Pepelea, cel șăgalnic; *Rodica* fată bună,
Și *Grozea Grozovanul* și *Mihul* iscusit;
Horațiŭ, *Dan Ovidiu*, din mintea ta schîntee;
Și *Geta* ce concentră sublimul din femee!

Aĭ întrecut chiar mytul!.. Pygmalion dispare
In fața ta, maestre sculptor, ce aĭ conceput,
Nu pietriĭ să daĭ viață, ci întreaga ta suflare,
Simț, crez să renască legenda..... Aĭ născut
Cu sufletul din tine *eroiĭ* din poveștĭ;
Alecsandri, printr'înșiĭ, eștĭ mare și trăeștĭ!..

Când sufletul cu trupul e dat ca să sfîrșească
Și'n urmă să nu lase nimic la viitor,
E drept, prietinĭ, rude la capu-ĭ să jelească;
Plecat pentru vecie; din inimile lor
Intreaga-ĭ suvenire, de norĭ înfășurată
Peri-va cu țărîna pe raclă aruncată!

La capu-ĭ să nu plângem!.. Senină 'ĭ-a luĭ față..
El dórme! Insă-șĭ mórtea 'nainte-ĭ s'a înclinat!
Apusul de coboară pe trup o nouă viață

Lucește peste suflet, în veacul depărtat.
In viața luĭ senină, a fost un semi-zeŭ ;
Prin moarte, bardul țěreĭ, Alexandri, e *Zeŭ* !

Cât va trăi Românul și va avea o țară,
Cât vom grăi cuvêntul de versu-țĭ făurit ;
D'ar trece veacurĭ sute, ca alte să răsară
De-a tale inspirațiĭ, plăcut înmărmurit
Cât încă românește Românul va grăi :
In inimile noastre, poete, veĭ trăi !...

După ce s'aŭ sfîrşit cuvîntările, studenţiĭ universitarĭ veniţĭ din Bucureştĭ iaŭ pe umerĭ cosciugul care, în sunetul marşurilor funebre, e dus la mormênt.

Poetul a voit să fie îngropat în grădina sa din Mirceştĭ în mijlocul florilor şi al pomilor pe care ĭ-a iubit aşa de mult. I s'a zidit cripta în mijlocul unuĭ cerc de perĭ lângă carĭ se înalţă un brad.

D'asupra cripteĭ, pe nisip, este desinată o stemă mare din ramurĭ de ştejar. In mijloc este o foarte frumoasă cruce de florĭ naturale.

Cosciugul e coborît în boltă după rugăciunile obişnuite. Stema şi crucea dispar subt coroanele care sunt una maĭ frumoasă de cât alta. Lângă coroanele cele-l'alte, se citeşte pe panglicĭ marĭ albe saŭ negre: Carmen Sylva; Societatea Preseĭ; Seminarul Veniamin din Iaşĭ; Universitatea din Iaşĭ; E. Băleanu; Consi-

liul miniştrilor; Comuna Roman; Districtul Roman; Ateneul Român din Botoşanĭ; Districtul Roman; Academia română; Clubul «Tinerimeĭ»; Oraşul Galaţĭ; familia Sturdza din Scheia; Liceul Alecsandri; Conservatorul din Bucureştĭ; Studenţiĭ românĭ din Montpellier; Regimentul 13 de Dorobanţĭ; Direcţiunea Teatruluĭ Naţional; Societatea *Junimea*; Clubul naţional-liberal din Ploeştĭ; Cetăţeniĭ din Bacăŭ; Comuna Iaşĭ; *Monitorul Oficial;* o altă coroană frumoasă, singura de florĭ naturale, depusă de d. Zissy, şeful găriĭ din Mirceştĭ, etc., etc.

După isprăvirea rugăciunilor, P. S. Episcopul Melchisedec a făcut cu cârja 'ĭ episcopală o cruce pe fie-care parte a intrăreĭ cripteĭ şi ceremonia funebră s'a sfîrşit.

Locuinţa din urmă a poetuluĭ a fost zidită în 24 de ceasurĭ de un meşter, un Italian, anume Iosef Zania, antreprenor. Lucrarea s'a făcut subt conducerea d-luĭ Popovicĭ, inginer al drumurilor de fier, cu reşedinţa la Iaşĭ, şi maĭ cu seamă subt supravegherea d-luĭ G. Duca, directorul general al drumurilor de fier române şi nepot al luĭ Vasile Alecsandri. D. Duca a fost adevĕrata providenţă a caseĭ în înprejurările acestea grele şi jalnice şi a desfăşurat o energie minunată, o linişte perfectă şi un devotament curat fiesc.

In lumea strânsă acolo se vedea tot ce are

România maĭ cunoscut şi maĭ însemnat în litere, în politică şi în învĕţământ.

Din partea Preseĭ eraŭ reprezintate ziarele: *Curierul* (Balassan) din Iaşĭ, *Curierul Român* din Botoşanĭ, *Democratul* din Ploeştĭ, *Romanul* din Roman, *Moldova* din Roman, *România*, *Românul*, *Constituţionalul*, *Timpul*, *Adevĕrul*, *Lupta*, *Naţiunea*, *Bucarest*, *La Liberté Roumaine*, *Rĕzboiul* (Weiss), *Rĕzboiul Vechiŭ*, *Voinţa Naţională*, *Telegraful Român*, *Universul*, *Curierul Financiar* şi *L'Indépendance Roumaine* din Bucureştĭ.

După sfîrşitul ceremonieĭ îmmormêntăriĭ, fie-care se duce să vadă, prin gura cripteĭ, cosciugul de plumb care poartă la mijloc o cruce şi pe de lăturĭ ornamente poleite, în care sunt închise rămăşiţele barduluĭ de la Mirceştĭ.

Familia şi ceĭ carĭ l'aŭ iubit şi admirat se duc să'ĭ zică un ultim adio, pe urmă pleopa grea e pusă, pentru ca să fie lipită cosciuguluĭ.

Zidariĭ astupă apoĭ intrarea cripteĭ, până când se va aşeza acolo un grileaj cu geamurĭ şi se va construi o capelă pe peticul acesta de pământ unde marele poet şĭ-a ales locuinţa 'ĭ din urmă.

Acum bardul naţional, autorul *Horeĭ Unireĭ*, acela care a cântat *Ginta Latină*, genialul colector al *Baladelor*, *Doinilor* şi *Horilor* populare, glorificatorul vitejilor fiĭ aĭ Românieĭ,

tînĕra regină de la Dunăre, doarme sub bolta aceasta unde 'ĭ numaĭ noapte şi noapte cumplită:

Acum el nu maĭ e printre noĭ, precum a spus D. Dem. Sturdza, dar atât de obicĭnuiţĭ suntem cu toţiĭ să'l ştim în mijlocul nostru, că mult timp greŭ ne va veni a crede, că în adevĕr orfanĭ suntem de dînsul, de cântăreţul nostru mult iubit. De câte orĭ însă vom voi a ne înălţa maĭ sus peste mizeriile omeneştĭ şi să bem din izvor rĕcoritor, întăritor şi limpede, vom alerga la scrierile luĭ Alecsandri ca la o comoară nepreţuită. Versurile sale se vor rosti de micĭ şi de marĭ, de tinerĭ şi de bătrânĭ, de poporul întreg în memoria luĭ, care va fi şi va remânea, cât va esista suflet de Român.

Nicĭ o rază de soare, nicĭ o rază de lumină nu vine să mângâie recele culcuş al poetuluĭ. Dar dacă corpul luĭ Vasile Alecsandri nu maĭ trăeşte, numele sĕŭ va trăi nestrămutat în inima acelora care l'aŭ iubit, şi vecĭnic în amintirea tutulor Românilor.

Mirceştĭ, 24—26 August 1890.

